

JÕULUDE AJALOOST JA SÕNUMIST

Jõulud kuuluvad kiriku suurte pühade hulka ja neil on oma ajalugu. Kristuse sündimisest kõnelevad püha **Matteuse** ja **Luuka** evangeeliumid, mis täiendavad üksteist. On teisigi allikaid, nagu näiteks **Logia**, mis on Jeesuse ütleliste kogu. Samuti leidub teateid sellest sündmusest kristlikus juudi kirjanduses. Arameakeelne Matteuse evangeelium ning juudi ajaloolane **Flavius Josefus** täiendavad evangeeliumite poolt antud pilti Jeesuse sündimisest.

Kristuse sünd on **Maksimus Tunnistaja** järgi maailma ajaloo keskpunkt. Meie ajaarvamine algab selle sündmusega. Munk **Dionysios Exegijs** arvutas u. 525a. paiku Kristuse sündimise ajaks 5508.a. arvates maailma loomisest. Ta rajas oma arvutused bütsantsi kroonikatele. Teise pidepunktina oli talle Rooma linna rajamine, mis toimus 753 e.Kr.

Tegelikkuses pidi Jeesuse sündimine toimuma 4 - 7 aastat varem, kui mainitud daatumid näitavad, sest Herodes Suur, keda mainitakse Luuka evangeeliumis, suri 4a. enne praeguse ajaarvamise algust.

Sündimise aja üle on palju mõtiskletud. Luuka evangeeliumis räägitakse keiser **Augustuse** poolt antud käsust kogu maailma loendamiseks, mis toimus Küreeniuse (Quiriniuse) olles Süüria maavalitseja. Selline loendamine kujutas endast maksualuste isikute ja esemete arvele võtmist, sealhulgas rahvaarvu määramist. Sellist toimingut mainibki evangeelium. Hiljem toimus nende andmete põhjal maksude määramine. Loendamine kestis vahel isegi aastaid.

Evangelist Matteuse poolt mainitud idamaa targad täpsustavad samuti Jeesuse sünni aega. Uus Testament ei maini nimesid, kuid traditsiooni põhjal olid need **Melhior**, **Gaspard** ja **Balthasar**.

Tähetark Johannes Kepler ühendas 17.sajandil Matteuse teabe Petlemma tähest Jupiteri asendiga a. 7 e. Kr., mil Jupiter kohtus Veenuse ja Saturniga Kalade tähtkujus. See väga haruldane nähtus toimub korra 749 aasta jooksul. Arvatavasti idamaa targad nägid seda haruldast nähtust, millele nad rajasid oma astronoomilised ennustused. Tegelikkuses toimus Kristuse sünd aastatel **4 – 7 enne meie ajaarvamist**. Sünnikoha suhtes valitseb üksmeel – see oli **Petlemm**.

Tegelikult kogu maailmaruum andis sellest sündimisest teada meie maailmale.

Jõule hakati alguses pidama **25.detsembril lääne Kirikus**. Sellisena on lääne traditsioon vanem. **Ida Kirikus** tähistati Kristuse sünni pühi algul **6. jaanuaril**. Püha nimeks oli epifaania ehk Jumalailmumine. Ida ja lääne kirik hakkasid jõule tähistama 25.detsembril alles 4.sajandil. Püha kinnistumist Konstantinoopolis mõjutas suuresti Johannes Kuldsuu, kellest sai hiljem Konstantinoopoli peapiiskop.

Selle püha näol ei olnud tegemist ainult Kristuse sünni mälestamisega, vaid Jumala inimeseks saamisega. Jõulude tähistamise kinnistumisele just 25. detsembril aitas kaasa see, et Kirik määras selle päeva püha pidamise päevaks vastukaaluks paganlikule "võitmatu päikese sünnipäevale". Paganlik püha näitas valguse võitu pimeduse üle. Paganlikus maailmas tähistati sellel päeval talvisele pööripäevale järgnevat päeva pikenemist.

Kristus on evangeeliumi järgi "maailma valgus". Seega sobib kristlikku jõulupüha väga hästi pidada paganlikul võitmatu päikese sünnipäeval. Kristuse sünni püha võeti kui kristliku valguse võitu paganliku pimeduse üle. See on tegelikult ka Kiriku õpetuse võit. Kiriku ülesandeks on alati kuulutada, et "võitmatu päikese püha" on muutunud Kristuse sünni pühaks, jõuludeks, mida tähistab kogu inimkond ja maailmakõiksus.

Mitmed kirikuisad ja laulude loojad on kujutanud jõulusõnumit sügavalt ja tähelepanelikult. Ilmselt kõige suurepärasemad on VI sajandil elanud püha **Romanos Melodose (Kauniltlaulja)** Kristuse sünni püha hümnid.

Kirjutaja loob meile Kristuse sündimise luulekujulise ikooni. Selle suure müsteeriumi kolm peamist elementi on Kristus, Jumalasünnitaja ja targad Hommikumaalt. Romanos kordab lugematuid kordi, et Jumal on sündinud lapsukesena. See tähendab Jumala ja inimese kohtumist ajas. See sündinud lapsuke, Kristus, on samavõrd inimene kui Jumal, lihas ja vaimus, ajalikult ja ajatult. Kuigi Jumal on "üleloomulik", sünnib Ta Neitsist. Kuigi Jumal on "ligipääsmatu", pakub maa Temale koopa sünnikohaks ja Jumal kiidab selle heaks. Maria ja Kristuse füüsiline lähedus rõhutavad Lunastaja täiuslikku inimlikkust. Maria, samuti nagu targad nägid väikeses lapsukeses Jumalat. Kristuse sündimise hetkel puudutab igavene Jumal kogu inimkonda.

Romanose järgi ennustas hele täht Jumala sündimist inimeseks ja see täht meile jumaliku armastuse võrdkujuks. Jumal ja inimene kohtuvad jälle. Jumalasünnitajast saab siin maa peal Jumala ja inimese kohtumispaik. Romanosele on Jumalasünnitaja samas nii vaimulik ema, kiriklik, kui ka praktiliselt mõtlej ja tegutsev rahvanaine. Idamaa targad kogevad Kristus- lapse läheduses püha rõõmu ja rahu täitumist. Pettlemm on Romanose järgi **uus Eeden**, igavene elu, Jumala ja inimese vahelise suhte tervenemise koht. Kristuse sündimisega tuleb kosmiline kirkus maailmakõiksusse. Kõikjal on valgust, liikumist ja muusikat. Taevas ja maa laulavad ühes harmoonias, minevik ja olevik sulavad ühte. Eeden ja Pettlemm saavad üheks. Universum sünnib uuesti. Pikast eilsest saab igavene „tänapäev“. Sõimes sündinud ja mähitud lapsuke ühendab endas kõik Jumalikud omadused. Jumalasünnitaja teadis Kristuse olevat nii tema, kui taevaste Looja. Samamoodi idamaa targad teadsid, et kummardavad selles lapsukeses kõikevalitsejat Jumalat.

Kirik ei väsi hämmastumast sellest mõistusele arusaamatust salasusest, kuidas Jumal, üks Pühast Kolmainsusest, sünnib väetina ja vaesena kõledas koopas. See sündmus on maailma suurim paradoks ja seda paradoksaalsust Kirik rõhutabki.

Jõulude lähenedes kutsub Kirik meid süvenema selle püha tõelisse tähendusse ja õigel viisil valmistuma selle sõnumi vastuvõtmiseks. Selleks on meile antud pühadele eelnev pikk paastuaeg. Meid kutsutakse üles kiirgama hüvesid ja olema valguseks ning puhtuse eeskujuks maailmale, samas rõõmustades ja kartusega võtma vastu Kristuse sündi lapsukesena.

Kulla, viiruki ja mürri asemel õhutatakse meid tooma kingiks talente (andeid), mida oleme heade tegudega kasvatanud.

Jõuludeks valmistumise ajal oleme kutsutud loobuma kadedusest, õelusest ja tänamatusest ning säilitama omavahel rahu ja vennalik armastus.

Imeliselt ütleb laulusõna: „...koobas on taevaks, Neitsi keerubite aujärjeks ja sõim kõiketäitva Jumala asukohaks saanud“. Vaid usu ja armastusega võime mõista seda salasust. Vaid usu ja armastuse teel kõndides avaneb meile Jõulu müsteerium.

Tõlgitud ajakirjast "Ortodoksinen Kulttuuri"